Role a postoje aktérov v procese DI - alebo

Ako sa skepsa zmenila na podporu

Jan Tøssebro
NTNU Sociálny Výskum
18.09.2014

NTNU
Samfunnsforskning AS

Osnova prezentácie

- Stručný prehľad histórie a ideológie
- Politický proces
  - Čo vyvolalo plný prechod ku komunitnej starostlivosti
  - Aké boli postoje a úlohy zúčastnených strán
  - Čo poháňalo zmeny
  - Zmena úlohy katalyzátorov zmien začiatkom 1990tych rokov
- Udržateľný model komunitnej starostlivosti
  - Zmena úlohy katalyzátorov zmien po 1990tych rokoch

Zhrnutie I:Vnímanie komunitnej starostlivosti

- 1950te a 60te roky
  - Čiastočná substitúcia inštitúcií
  - Ideológia nehrala žiadnu úlohu
- 1970te a 80te roky
  - Komunitná starostlivosť ako preferovaná alternatíva
  - Inštitúcie jedinou realistickou alternatívou pre ľudí vyžadujúcich si rozsiahle služby
  - Deti by mali vyrastať doma
- 1990te roky a neskôr
  - Inštitúcie sú nežiaduce a zbytočné
  - Komunitná starostlivosť ako jediná možnosť, úroveň služieb môže byť prispôsobená potrebám všetkých klientov

Zhrnutie II: Hlavné argumenty

- Sociálny štát - argumenty pre rovnosť
  - Neprijateľné životné podmienky
  - Segregácia znamená stigmatizáciu
  - Segregácia je prekážkou participácie
- Psycho-sociálne argumenty
  - Nízka motivácia spôsobuje školskú neúspešnosť
  - Inštitúcie sú prekážkou intelektuálneho rozvoja
  - Inštitúcie obmedzujú osobný rozvoj (škody inštitúcií) – rola klienta narúša jeho sebaobraz
- Praktické argumenty:
  - Bežné služby by mali byť prispôsobené väčšej rozmanitosti

Zhrnutie III: Vzostup a pád inštitúcií v Nórsku, 1945-1998

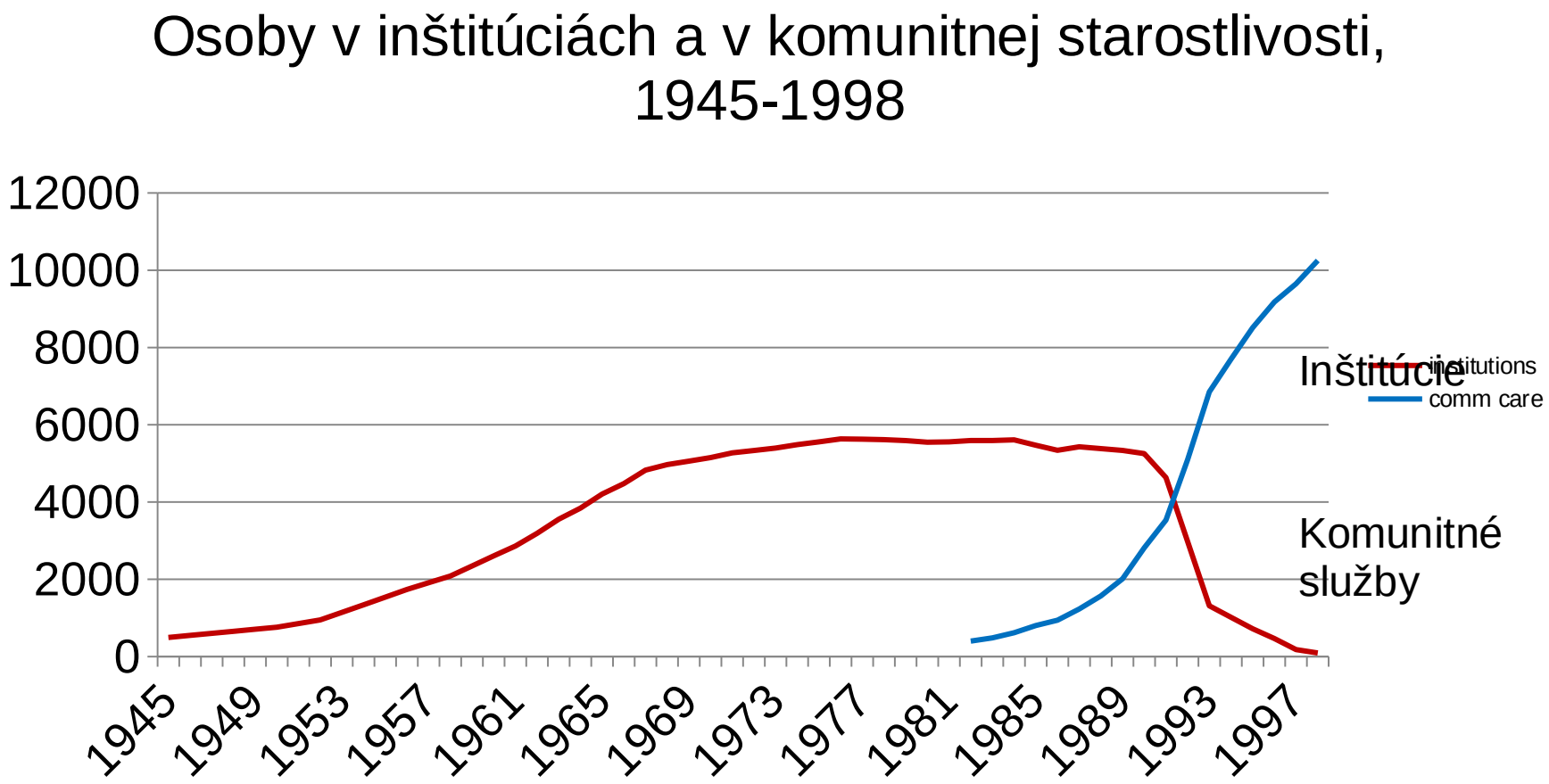

NTNU
Samfunnsforskning AS

Zhrnutie IV: Výstupy / skúsenosti

- Viac ľudí má prístup k službám
- Rodiny: Od opozícii k podpore
- Oveľa lepšie podmienky bývania
- Viac sebaurčenia / výber v každodenných záležitostiach
- Prítomnosť komunít a reakcie susedov
- Revolúcia, ktorá zmizla (povolania, sociálne siete, voľný čas ...)
  - Otázka osamelosti
- Menej zlyhaní

Politika I: Inicializácia procesu

- Škandály (Jim Mansell)
  - Áno, škandály spustili verejné vyšetrovanie (1982)
  - Nie, škandály - to nie je nič nové
- Škandály narazili na úrodnejšiu pôdu ako predtým
  - Súlad so všeobecnými trendmi
    - Transfery do miestnych samospráv
    - Normalizácia / desegregácia: normálnejšie nastavenie špeciálnych služieb
    - Inštitúcie dlhodobého pobytu stratil podporu
  - Spoločnosť rodičov
  - Medzinárodné porovnanie: Zaostávanie za Švédskom

Politika II: Procesy „zhora nadol“

- Procesy na národnej úrovni
  - Parlament schválil úplnú DI v roku 1988
  - Zapojenie spoločnosti rodičov (aktivisti)
  - Reformátori na Ministerstve sociálnych vecí
- Nízka alebo nulová miera zapojenosti
  - Poskytovatelia budúcich služieb (miestna samospráva)
  - Profesionáli a zamestnanci
  - Rodičia vo všeobecnosti (rozdiel medzi aktivistami a masami)
- Schválenie DI bolo nečakané
  - Kritizované ako „experiment“

Politika III: Spolupráca v procese DI

- Odborníci:
  - Prevzatie novej úlohy: Od skeptikov k strážcom
  - Normalizácia sa stala novým vodítkom profesionálov
    - Behaviorismus stratil podporu
  - Sieť sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov: legislatíva práce
- Bežní rodičia:
  - Vplyv skúseností: Veci sa ukázali byť lepšie
    - Nedôvera miestnej samosprávy sa zmenila
    - Obavy sa nenaplnili
- Médiá:
  - Kritika, ktorá prinútila, aby vláda zabezpečila proces
    - Rozdiely medzi miestnou a národnou úrovňou
- Miestna samospráva
  - Od "*to nie je naša úloha*" k "*občania, ktorých sme prehliadli*"

Rodinné postoje

Zdroj. Lundeby a Tøssebro 2006

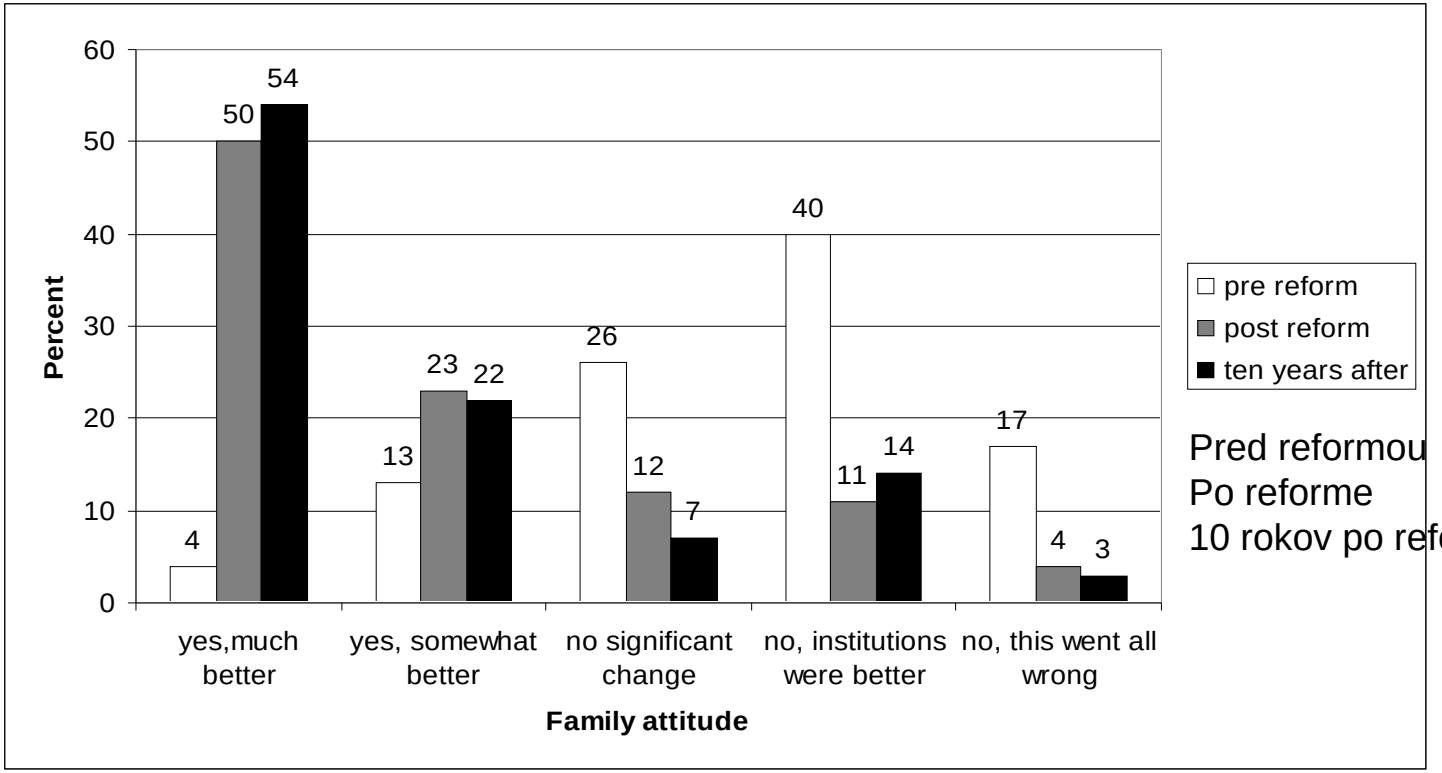

Pred reformou
Po reforme
10 rokov po reforme

Áno, oveľa lepšie / áno, o niečo lepšie / Bez významnej zmeny / Nie, inštitúcie boli lepšie / nie, všetko šlo zlým smerom

NTNU
Samfunnsforskning AS

Politika IV: Akcie zamerané na zmenu postojov?

- V skutočnosti nie veľmi
  - Ideológia, semináre a vzdelávanie (vysoké školy)
    - Normalizácia a integrácia (desegregácia)
    - Sociálny štát pre všetkých - prijateľné životné podmienky
  - Účelové dotácie
- Skúsenosti:
  - Oveľa lepšie podmienky bývania
  - Málo zlyhaní
  - Nepotvrdené obavy
    - Aj keď nie úplne integrácia, avšak akceptácia – stala sa viditeľnou a prirodzenou súčasťou miestnej komunity
    - Miestna vláda zobrala túto úlohu vážne

Dlhodobé výsledky - udržateľný model?

- Bývanie
  - Rôzne trendy
    - Domovy pre väčšie skupiny
    - Služby dostupné pre viac ľudí
- Zamestnanosť
  - Rôzne trendy
    - Inovácie
    - Viac bez denných činností, odklon od normalizácie
- Ostatné aspekty života
  - Status quo (o niečo väčší kontakt s rodinou)

Stručne o zamestnanosti

- Založené na všeobecnom systéme
- Tri úrovne podpory:
  - Podpora s cieľom zamestnania na otvorenom trhu (3%)
    - Podporované zamestnanávanie, dotované mzdy, odskúšanie si práce, podpora prístupu, doprava, atď.
  - Chránené zamestnanie (35%) - chránená práca na typickom pracovisku (3%)
  - Aktivizačné centrá sociálnych služieb (48%)
- Systém je pomerne komplexný, ale
  - OZP sú často posielaní do aktivizačných centier
  - Výzva č.1: 40% návštevníkov aktivizačných centier sú schopní pracovať v chránenom zamestnaní
  - Výzva č.2: Zvýšenie počtu bez zamestnania

Zmeny katalyzátorov zmien

	Na začiatku	Implementácia	Po
Centrálna vláda	+	+	0
Miestna samospráva	0	+	0
Rodičia/aktivisti	+	+	?
Profes./ zamestnanci	-	+	0
Benchmarking	+	?	-
Médiá	0	?	0

NTNU
Samfunnsforskning AS

Čo je možné sa z toho naučiť

- Nie je veľmi čoho sa báť sa (pokiaľ sú plánovanie a implementácia adekvátne)
- U viacerých dôležitých aktérov sa skepsa zmenila na podporu, a skeptici strážili začiatočnú implementáciu
- Ako zaistiť vývoj do budúcnosti
  - Nórsko prenechalo príliš mnoho na miestne samosprávy bez významnejších regulácií (len mäkké direktívy), s nízkou mierou monitorovania/stimulov na národnej úrovni
  - Ukotvenie na úrovni miestnej politiky nebolo dostatočné
  - Potrebné sú pravidlá a regulácie komunitnej starostlivosti pre skupiny, ktoré samy o sebe majú slabý hlas
  - Posilnenie (miestnych) katalyzátorov zmien